

Asia: VN/26873/2024

Lausuntopyyntö: Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta annetun direktiivin (NKV-direktiivi) täytäntöönpano; työryhmän mietintö

Direktiivin suhde nykytilaan

Mitä huomioita teillä on kansallisen nykytilan ja direktiivin suhteen arvioinnista? Pyydämme arviossanne keskittymään siihen, mitä direktiivi näkemyksenne mukaan edellyttää vähimmäistasolla.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan työryhmän arvio on perusteltu: Suomen nykyinen lainsäädäntö täyttää monilta osin direktiivin vähimmäisvaatimukset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta keskeiset velvoitteet – kuten uhrien tukipalvelujen järjestäminen, psykososiaalinen tuki sekä palveluihin ohjaaminen sisältyvät jo työryhmän huomioiden mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon sääntelyyn. Työryhmä nosti esiin sosiaalihuoltolain vastaavan NK-direktiiviin esimerkiksi siten, että siellä erikseen mainitaan palveluiden saamisen perusteina väkivaltakokemukset. On tärkeää huomioida sosiaalihuoltolain uudistuksen vaikutukset tähän, jotta myös uudistettava sosiaalihuoltolaki vastaa NK-direktiivin velvoitteisiin riittävällä tavalla.

Nykytilan huomioidinnissa on tärkeää huomioida käytännön toteutuksen kannalta merkittävät alueelliset erot erityisesti väkivaltatyön rakenteissa, moniammatillisessa riskiarvioinnissa ja palvelujen saatavuudesta. Työryhmä tunnisti mietinnössään alueellisen vaihtelun muodostaman riskin yhdenvertaisuuden toteutumiselle. Vaikka direktiivin vähimmäistaso voidaan saavuttaa nykyjärjestelmällä, toiminnan yhtenäisyys ja vaikuttavuus edellyttävät vahvempaa kansallista ohjausta ja rakenteita.

Keskeiset ehdotukset

Mikä on näkemyksenne esityksen keskeisistä ehdotuksista ja suhteesta direktiivin edellyttämään vähimmäistasoon? Pyydämme kommentoimaan jokaista kohtaa erikseen kunkin otsikon alle.

-

Asianomistajan suojelun tarpeen arviointia koskeva ehdotus

Ehdotus riskinarvioinnin systematisoinnista on kannatettava ja tarpeellinen direktiivin toteutumisella. Hyvinvointialue korostaa kuitenkin, että riskinarvioinnin tulee olla moniammatillista, eikä pelkkä esitutkintaviranomaisen velvoite riitä. Nykyinen MARAK-toiminta ja sitä vastaava toiminta on hyvä käytäntö, mutta sen sääntely ja velvoittavuus on puutteellista. Jatkossa tulisi arvioida tarvetta säätää moniammatillisesta riskinarvioinnista kansallisesti.

Rikoslain muuttamista koskeva ehdotus

-

Ehdotus erityisen suojelun tarpeessa olevan asianomistajan kuulustelua koskevien säännösten laajentamisesta koskemaan seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajan lasta tai asianomistajan kanssa samassa kotitaloudessa asuvaa hänestä riippuvaisessa asemassa olevaa henkilöä, joka on muodollisesti rikosprosessissa todistajan asemassa

Laajennus on perusteltu ja tukee uhrien suoja.

Ehdotus asianomistajan yhteystietojen välittämistä tukipalveluihin koskevan säännöksen laajentamisesta koskemaan erityisen suojelun tarpeessa olevaa seksuaalirikoksen tai lähisuhdeväkivallan asianomistajaa

Ehdotus on kannatettava ja tukee direktiivin vaatimusta ohjata uhrit viipymättä palveluihin. On tärkeää varmistaa, että tiedonsiirtokäytännöt ovat toimivat ja että palvelut pystyvät vastaamaan tarpeisiin nopeasti. Tämä vaatii resurssia ja toimivia yhteistyökäytäntöjä.

Ehdotus yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävästä jatkossa seurata ja arvioida Istanbulin sopimuksen ohella NKV-direktiivin tarkoittamia toimintapolitiikkoja ja toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on ehkäistä ja torjua direktiivin soveltamisalaan kuuluvan väkivallan kaikkia muotoja

Ehdotus on perusteltu.

Seri-tukikeskuksia koskeva ehdotus

Hyvinvointialueen näkökulmasta velvoite ylläpitää SERI-tukikeskuksia on tärkeä ja kannatettava. Velvoitteen toteutuminen edellyttää myös riittäviä resursseja ja osaamista.

Seri-tukikeskuksiin liittyvä muutosehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin

Maksuttomuus on perusteltua uhrien yhdenvertaisten palvelujen saatavuuden näkökulmasta. Palvelut ovat jo nyt maksuttomia, joten ei tuo merkittäviä taloudellisia vaikutuksia hyvinvointialueille.

Vaikutukset

Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Hyvinvointialueiden taloudelliset vaikutukset näkyvät tarpeessa vahvistaa ammattilaisten osaamista, lisätä ja ylläpitää moniammatillista yhteistyötä sekä toteuttaa maksuttomia SERI-tukikeskuksia.

Millaisia vaikutuksia viranomaisten toimintaan arvioitte esityksellä olevan?

Hyvinvointialueiden näkökulmasta ehdotukset lisäävät yhteistyön ja koordinaation tarvetta, tarvetta tiedonvaihdon kehittämiseksi. Hyvinvointialueiden rooli tukipalvelujen järjestäjänä ja yhteensovittajana korostuu.

Millaisia muita yhteiskunnallisia vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan?

Ehdotukset parantavat uhrien suojelua, palvelujen saatavuutta sekä väkivallan riskin systemaattisempaa arviointia. Nämä esitykset eivät silti yksin riitä varmistamaan direktiivin toteutumista käytännössä, vaan se vaatii monella tasolla tehtävää koordinoitua moniammatillista työtä muutosten toteuttamisessa.

Millaisia muita vaikutuksia arvioitte esityksellä olevan? (Esimerkiksi ihmisryhmiin kohdistuvat vaikutukset)

Ehdotus vahvistaa moniperusteista syrjintää kokevien uhrien asemaa ja palveluihin ohjautumista.

Vaihtoehtoiset ratkaisut

Onko jokin muu tapa, jolla direktiivin edellyttämät vähimmäisvelvoitteet voitaisiin toteuttaa?

Hyvinvointialueen arvion mukaan direktiivin vähimmäisvelvoitteet voidaan saavuttaa esitetyillä muutoksilla. Direktiivin toteutumisen varmistamiseksi olisi tärkeää tarkastella myös moniammatillisen riskinarvioinnin velvoittavaa sääntelyä ja kansallista ohjausta palvelurakenteiden ja koordinaation yhtenäistämiseksi.

Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Miten kommentoitte mietinnön näkemyksiä, jotka koskevat suhdetta perustuslakiin ja säätämisjärjestystä (mietinnön jakso 11)?

-

Muut havaintonne ja kommenttinne esitysluonnoksesta

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Hyvinvointialueen arvion mukaan esityslausunto on rakennettu huolellisesti tarkastellen lainsäädäntöön liittyviä vähimmäistarpeita. Työryhmän mietintö on hyvin perusteltu. Jatkossa on tärkeää huolehtia direktiivin käytännön toteutumisen edellytyksistä varmistamalla riittävä kansallinen ohjaus ja velvoittavuus sekä resurssit.

Muut havaintonne ja kommenttinne direktiivin vähimmäisvelvoitteita pidemmälle menevistä (kansallisista) tarpeista naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi?

Voitte lausua tämän väliotsikon aiheesta alla.

Direktiivin vähimmäistaso ei yksin riitä vastaamaan kansallisiin tarpeisiin. Keskeisiä jatkokehittämisen kohteita ovat työryhmänkin tunnistama moniammatillisen riskinarvioinnin säätely, selkeämpi kansallinen ohjaus ja velvoittavuus eri toimijoiden rooleihin ja vastuisiin, riittävä ja pysyväluonteinen rahoitus sekä järjestökentän toimijoiden työn turvaaminen.

Hyvinvointialueen näkemyksen mukaan naiseen kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyyn tarvitaan kansallista lainsäädäntöä, joka selkeyttää eri toimijoiden rooleja ja vastuita. Nykytilanteessa vastuut jakaantuvat useille toimijoille, sääntely on hajanaista ja velvoittavuus on osin puutteellista. Tämä käytännössä näkyy rakenteiden ja palvelujen alueellisena vaihteluna, mikä heikentää yhdenvertaisuuden toteutumista. Hyvinvointialue ehdottaa, että sääntelyä kehitettäisiin vastaavalla tavalla, kuin laissa ehkäisevästä päihdetyöstä, jossa määritellään selkeästi eri toimijoiden tehtävät, luodaan rakenteet monialaiselle yhteistyölle ja varmistetaan ehkäisevän työn systemaattisuus ja jatkuvuus.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Haataja Auri-Elina
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - vs. sosiaalijohtaja